

час проведення уроку, ознайомлення з техніками та технологіями щодо організації підтримки та супроводу психологічного здоров'я дитини та педагога.

За два роки впровадження проекту внесені певні корективи в навчальний та виховний процеси.

Навчальний процес:

- введення обов'язкових елективних курсів «Хореографія», «Логіка» – в 1-4 класах, «Інформатика» – у 2-9 класах;

- впровадження до профільного навчання через поглиблене вивчення природничих наук та введення спеціалізованих курсів за вибором та факультативів;

Виховний процес:

- пріоритетні напрямки діяльності гімназії – екологічне виховання, морально-етичне, через діяльність екологічного клубу «ЕКО»;

- правове виховання, через діяльність клубу «Феміда», реалізацію проектів «Зелений патруль», «Добро починається з тебе»;

- переорієнтація виховної системи гімназії на принципи національного виховання, засади козацької педагогіки;

- створення в гімназії Євроклубу.

Сьогодні педагогічний колектив вже може назвати певні позитивні тенденції своєї роботи з означеної проблеми:

- поступовий перехід навчального закладу до роботи в режимі по провадженню здоров'язберігаючих технологій;

- збільшення сумарного часу навчальних занять фізкультурою за рахунок введення годин хореографії та гуртків з танцю, збільшення рухової активності під час перерв;

- індивідуалізація спортивно-масової роботи учнів з урахуванням їх фізичної підготовки та показників здоров'я;

- створення умов для активної життєвої позиції дітей пільгових категорій (дітей-сиріт, дітей-інвалідів, дітей, схильних до негативних проявів) через залучення їх до роботи у гуртках та спортивних секціях;

- створення умов для позитивної мотивації навчальної діяльності учнів;

- забезпечення соціальної значимості кожної дитини, можливість успішної реалізації в межах навчально-виховного процесу.

Таким чином, перехід до діяльності по впровадженню здоров'язберігаючих технологій в навчально-виховний процес є процесом клопітким та довготривалим. А відстеження певних результатів роботи вже сьогодні дозволяє коригувати навчально-виховний процес у відповідності до вимог часу, тому діяльність колективу по впровадженню гімназійного проекту здоров'язберігаючих технологій сприяла зміні системи роботи всього педагогічного колективу.

Викладені вище положення про формування у школярів свідомого ціннісного ставлення до власного здоров'я, стійкої мотивації до здорового способу життя як можливості реалізувати власні потреби та сподівання, залишаються для колективу провідними та покладені в основу Концепції та Програми розвитку гімназії.

Перелік використаної літератури:

1. В. Лозинський Техніки збереження здоров'я / В. Лозинський. – К. : Главник, 2008. – 160 с.
2. Селевко Г. К. Енциклопедія образовательних технологий: 2 т. / Г. К. Селевко. – Т. 2. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
3. Чернишова С. Р. Підготовка вчителя до формування в учнів основ знань про здоров'я та безпеку життєдіяльності людини / С.Р. Чернишова. – К. : Видавничий дім «Букер», 2007. – 200 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

*Вовк Вікторія Вікторівна
м. Полтава*

Анотація. У статті досліджено здоров'язберігаючі технології в освітньому середовищі початкової школи. Висвітлено їх доцільність та ефективність при використанні у навчально-виховному процесі, як на уроках, так і в позакласній чи позашкільній діяльності.

Ключові слова: здоров'язберігаючі технології, початкова школа, навчально-виховний

процес.

Постановка проблеми. У національній доктрині розвитку освіти чітко визначено мету державної політики щодо розвитку освіти, яка полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід’ємну складову європейської та світової спільноти. Але перед сучасним навчальним закладом постає питання, яким чином досягти такого результату навчання та виховання особистості та зберегти при цьому її здоров’я. Отже, стратегічною метою освіти треба вважати створення освітнього середовища, що сприяє фізичному і моральному оздоровленню дітей, підтримці рівня наявного здоров’я, зміцнення та формування здоров’я, формування навичок здорового способу життя, виховання культури здоров’я, яка нейтралізує і знижує негативну дію зовнішніх і внутрішніх факторів середовища.

Актуальність. Аналіз праць із проблеми створення такого навчального середовища, яке не тільки забезпечить високі знання, відповідні уміння і навички, а й збереже та зміцнить здоров’я учнів, розкриває різні підходи щодо створення моделі освітнього середовища, де значне місце повинні займати здоров’язбережувальні технології. Бачення такого середовища в системі вітчизняної освіти розкривають П. І. Матвієнко, В. О. Моляко, В. В. Морозова, С. Г. Крамаренко, О. Г. Єльченко, А. Х. Ляшенко, В. Р. Ільченко. Науковці загострюють увагу на проблемі зміцнення здоров’я школярів, вказують на окремі кроки вирішення проблеми, але створенню навчального середовища, яке б зміцнювало учнівське здоров’я, не надається належної уваги. Питання створення такого оздоровчого середовища, яке б включало у свій зміст турботу про здоров’я учнів як цілісну безперервну систему, зменшивши статичне навантаження на школяра, досліджено недостатньо. Таким чином, постає необхідність визначення способів формування здоров’язбережувального навчального середовища у навчально-виховному процесі початкової школи, що обумовлено проблемами шкільної практики.

Мета статті полягає в дослідженні здоров’язберігаючих технологій в освітньому середовищі початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи питання створення навчального середовища в загальноосвітньому навчальному закладі, слід визначити його невід’ємні складові. Навчальне середовище, крім методів та форм навчання, контролю й перевірки результатів навчально-виховного процесу, застосування засобів навчання обов’язково повинне включати стандарт освіти, природу, оточуючий реальний світ, техніку, кабінети, майстерні, знакові моделі, до яких слід віднести навчальну літературу, комп’ютерні моделі, суспільне середовище, модель педагогічного процесу, позашкільну роботу, роботу з батьками.

При оцінці ефективності дидактичного процесу перше, що має оцінюватися – це здоров’я учнів. Саме стан здоров’я школярів відіграє роль мінімізуючого обмежувального фактора в ефективності дидактичного процесу. Від стану здоров’я залежить відвідування школи, працездатність, уважність, посидючість, мислення, емоційний стан та інші характеристики учня, що суттєво впливають на мотивацію навчання. [4, с. 164].

Головна особливість здоров’язбережувальних технологій в педагогіці – пріоритет здоров’я, тобто, класифікована професійна турбота про здоров’я, як обов’язкова умова освітнього процесу. Це визначає створення у школі здоров’язберігаючого освітнього простору, в якому педагоги та батьки узгоджено вирішують завдання, пов’язані зі збереженням здоров’я, й беруть на себе відповідальність за результат. Ще В. О. Сухомлинський у своїх працях зазначав: «Турбота про здоров’я – це найважливіша праця вихователя. Від життєдіяльності, бадьорості дітей, залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра у власні сили...». [6, с. 103].

Організаційно-педагогічною основою формування культури здоров’я суб’єктів освітнього середовища є соціальні рівневі заходи, які диференційовано сприяють формуванню, зміцненню, збереженню, вдосконаленню, використанню, передачі, оновленню здоров’я індивідуумів. Тому пріоритетними напрямками роботи школи є :

- теорія і методика роботи зі здоров’язбережувальними технологіями;
- вивчення здоров’язбережувальної інфраструктури школи;
- раціональна організація навчального процесу;
- фізкультурно-оздоровча робота;
- просвітницько-виховна діяльність;

- профілактика негативних станів учнів й учителів;
- моніторинг здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу [2, с. 14];
- розробка і впровадження у практику роботи школи здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних педагогічних технологій на освітньому, медичному, управлінському, виховному, дидактичному рівнях.

Освітня система школи є складною, містить багато підсистем, вузлів, функціональних модулів, робота кожного з яких залежить від різноманітних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища освітнього простору. До таких чинників можна віднести потенціал педагогічного колективу, характеристики учнівського колективу, діяльність громадянських організацій, характеристики розташування школи по відношенню до інших об'єктів освіти та організації дозвілля, ставлення батьків та учнів до навчально-виховного процесу та школи в цілому [5, с. 9].

Педагогічна робота школи зосереджена на таких ступенях у функціонуванні означених систем:

- I – ступінь збереження перспективних напрацювань;
- II – ступінь зміцнення набутих перспективних напрацювань;
- III – ступінь створення нововведень у контексті модернізації освітньої системи школи [2, с. 15].

З метою всебічного розвитку здорової особистості, для збереження та зміцнення здоров'я при проведенні уроків, необхідно надавати належну увагу використанню пісенної творчості на уроках. Спів розвиває легені, збільшує надходження кисню до організму. З метою одночасного залучення усіх учнів до діяльності на уроці використовуємо хорівий спів. Він поліпшує стан фізичного і психічного здоров'я (попереджує перевтому й стрес); покращує успішність (дає можливість комфортно отримувати знання в навколишньому середовищі, а також активізує діяльність мозку, перш за все, центрів уваги, мислення, мовлення, довгострокової, емоційної пам'яті); орієнтує на здоровий спосіб життя; розвиває духовний світ і творчі здібності; формує цілісне сприймання світу.

Великий потенціал знань про вплив природи на стан здоров'я учнів, значення природи у зміцненні здоров'я людини, закладений у позакласній роботі, зокрема в уроках позакласного читання. Питання любові до природи, екологічне виховання, вплив довкілля на людину розкриваються в творчості багатьох дитячих письменників, зокрема Н. Забіли, В. Тарасенка, О. Іваненка. Твори дитячих письменників навчають учнів, як необхідно стежити за природою та власним здоров'ям, як користуватися лікувальними травами, берегти природу [3, с. 45].

Залучення дітей до позакласної та позашкільної роботи дає можливість педагогам вплинути на формування здорового способу життя школярів не лише під час навчального процесу, а й після його завершення.

Висновки. Організувати освітній простір з урахуванням турботи про здоров'я учня означає виховувати у школяра інтерес до пізнання самого себе, зберігаючи при цьому своє здоров'я, тобто сформувати певний світогляд. При цьому освітнє середовище відіграє важливу роль у збереженні здоров'я учнів, формування навичок здорового способу життя.

Для створення здоров'язберігаючого освітнього середовища у навчальному процесі початкової школи потрібно:

- проводити уроки серед природи та у «зеленому класі»;
- проводити уроки позакласного читання, залучати дітей до участі в позакласній та позашкільній роботі з метою безперервності процесу формування здорового способу життя школярів, у тому числі через співпрацю з громадськими дитячими організаціями;
- використання на уроках пісенної творчості.

Інтеграція різних здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес сприяє створенню здоров'язберігаючого навчального середовища, формує в учнів початкової школи інтерес як до навчання, так і до знань про власне здоров'я та шляхи його збереження. Звичайно, ми далеко не вичерпали весь перелік здоров'язберігаючих технологій, проте розглянуті конкретні приклади дають змогу говорити про дієвість створеного навчального середовища.

Перелік використаної літератури:

1. Дембіцька Л. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі [Текст] / Л. Дембіцька, О. Петрова // Початкова освіта. – 2015. – Груд. (№ 23). – С. 4–49.
2. Дивак В. В. Створення здоров'язберігального середовища для учасників навчально-виховного процесу [Текст] / В. В. Дивак // Основи здоров'я та фізична культура. – 2007. – №9. – С. 14–15.
3. Дудко С. Г. Здоров'язберігаючі технології в освітньому середовищі початкових класів [Текст]

/ С. Г. Дудко // Постметодика. – 2010. – № 5. – С. 45–47.

4. Матвієнко П. І. Комплексна оцінка дидактичного процесу / П. І. Матвієнко. – Полтава: Довкілля. – К., 2005. – 216 с.

5. Пронь Л. С. Створення здоров'язберігального освітнього середовища – основне завдання сучасного навчального закладу щодо збереження життя та здоров'я дітей [Текст] / Л. С. Пронь // Безпека життєдіяльності. – 2015. – № 9. – С. 9–10.

6. Сухомлинський В. О. Здоров'я, здоров'я і ще раз здоров'я / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : У 5 т. - К. : Рад. школа, 1976. – Т. 3 – С. 103–111.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ З ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

*Голтвянська Тетяна Олегівна
м. Полтава*

***Анотація.** У статті розкривається важливість використання здоров'язбережувальних технологій на уроках з основ здоров'я. Висвітлені важливі завдання, що стоять перед освітою та шляхи їх подолання. Здійснено аналіз існуючих здоров'язберігаючих технологій, що дає можливість відокремити типи технологій у сфері збереження та зміцнення здоров'я.*

***Ключові поняття:** здоров'язбережувальні технології, здоров'я, оздоровчі технології, технології навчання здоров'ю.*

Здоров'я – це найвище благо, дароване людині природою. Без нього життя не може бути повноцінним і щасливим. Здоровим потрібно бути з раннього дитинства. Не можна розраховувати на те, що можна залишитися здоровим, зовсім не докладаючи до цього ніяких зусиль. Здоров'я в усі часи вважалось найвищою цінністю, що є важливою складовою активного творчого життя, радості та благополуччя людини.

Тільки здорова, всебічно розвинена, освічена людина здатна бути справжнім творцем власної долі і долі своєї країни. Здоров'я людей належить до глобальних проблем, тобто таких, які мають життєво важливе значення для всього людства.

І тому серед важливих соціальних завдань, які стоять сьогодні перед освітою, є турбота про здоров'я, виховання та розвиток учнів. Школа, як соціальне середовище, де діти перебувають значний час, іноді створює для них психологічні труднощі. Специфіка сучасного навчального процесу зумовлена виникненням інформаційного буму, тижневим перенавантаженням, емоційністю та іншими факторами.

Створення комфортного, екологічного, психологічно здорового освітнього простору для учнів допоможе їм адаптуватися до цих умов.

Головними напрямками для вирішення даної проблеми є:

- втілення оздоровчих технологій, позитивних та інтерактивних методик в освітній процес, з метою його оптимізації;
- створення умов для всебічного розвитку здорової особистості;
- зміна психологічного забезпечення навчально-виховного процесу;
- забезпечення відповідного рівня фізкультурно-оздоровчої роботи.

Саме тому вже на уроках основ здоров'я впроваджують здоров'язбережувальні технології, тому що вони передбачають:

- зміну видів діяльності, чергування інтелектуального, емоційного, рухового видів діяльності;
- групової й парної форм роботи, які сприяють підвищенню рухової активності, вчать вмінню поважати думки інших, висловлювати власні думки, правилам спілкування;
- проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних уроків, інтегрованих уроків.

На мій погляд, здоров'язберігаючими освітніми технологіями треба розуміти всі педагогічні технології, які не шкодять здоров'ю учнів. Якщо здоров'язберігаючі технології пов'язати з вирішенням тільки здоров'яохоронного завдання, то до них належатимуть педагогічні проблеми, методи та технології, які не шкодять прямо чи побічно здоров'ю учнів та вчителів, забезпечують їм безпечні умови перебування, навчання та роботи в загальноосвітньому закладі.

Діяльність загальноосвітнього закладу зі збереження та зміцнення здоров'я учнів лише тоді може вважатися повноцінною та ефективною, якщо в повній мірі, професійно та ефективно